

Edmont Õis.

Videvikul.

I

Lüürika.

Käsikirjana trükitud.

Handwritten notes in the top left corner:
Mary...
14. ...
...

Edmont Ōis.

Videvikul.

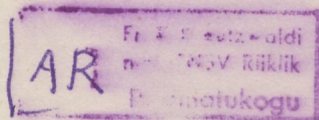
I

Lüürika.

Käsikirjana trükitud.

894,545-3-1

Дозволено военн цензур. Ревель, 1 ноября 1916 г.

40961

J. ja A. Paalmann'i trükk, Tallinnas.

Ehk kusagil, kaugema planeedi pinnal
On kevade, ja ilm on suur ja noor.
Siin sureb igatsuse lill maa rinnal
Ja kostab kaeblik elu laulukoor.

Marie Heiberg.

1916.

Minu luule.

Öö. Väsinud kehasse uni ei tule.
Mõted otsivad teine-teist taga.
Kõik vaga.
Ulatan laua päält sule.
Mis tarbeks? . . . harjunud komme.
Kas teistele kirjutan? . . eksiteel:
Üks pisar veel,
Ja elus ehk pole mind homme.
Teiste ees nutta — mispärast!
Küll kusagil leidub üks kauge saar,
Kus vaba on pisar,
Kuid siin ehk veel naeravad pärast.
Kas võib see siis teistele meelehääd luua,
Kes isegi meelehääd ihkab,
Kuid vihkab,
Mis lubanud meelehääd tuua.
Ei, omale kirjutan tuule akkordide saatel;
Ei tunne end, — paberil, luulest — mu
Näen ennast, [vennast
Näen kurbtust ning tüdimust vaatel.
Ja silmad on pisaraist siis ainult niisked,
Kuulates hinglikku juttu,
Sest nuttu
Ei salli me saatuse õelad visked.
Ei suuda ka vaadata silma ma vaevale,
Sest eksitas tuntud ja armas viis,

Mis kõlas siis,
Kui „vale“ kord ütlesin taevale.
Ei kaalu ka õigesti rahvast siin õiguskaal,
Siin kõlagu kannelde haledam keel ;
Üks pisar veel,
O, kannatlik luule, su rinna naal.

□ □ □

Ära päri ialgi.

Ära päri ialgi,
Minult sa vastust ei saa,
Ja ära püüa isegi
Seepääle vastata.
Sest sõna ning heli isegi
Ei ütle sul õigust seekord,
Nad tahavad ütelda midagi,
Kuid katse on missakkord.
Ma ainult võiksin ütelda,
Kuid minult sa vastust ei saa :
Ei anna keel seks paenduma,
Ja üelda ei taha ma ka.
Seepärast lase elada
Ses meeleolus mind ;
Ükskõik, las' võitlen eluga,
Las' põleb mu haavatud rind !
Ei ohka keegi pääle mind
Siin ilmas rohkem kui nüüd . . .
Siis tunnista, ma palun sind :
„Tal polnud mingit süüd.“

□ □ □

Ütle, kas nutta oskad sa.

Ütle, kas nutta oskad sa,
Ütle, kas on see nii magus?
Ka tõesti võib nutta, ja nutad sa ka,
Kas õnnistab nutt, kas toob rahu?
Kas on sul's kergem, kui nutnud sa,
Kas leiad siis õnne ja rahu?
Oh, õpeta mindki nutma ka,
Et maitseksin õnne ja rahu!

□□□

Kui silmas kustund viimne tulesäde.

Kui silmas kustund viimne tulesäde
Ja elust tüdinend mu väsind rind,
Kui paljastatud nuker elutõde
Ja väärtusetä kallis eluhind,
Kui minule end pimestanud päike,
Ei laena soojust kustund rinda üürikski,
Kui tunned olevat end ilmas väeti, väike
Ja kahtled oma jõusse isegi ;
Kui häälitsevad varjud satuvad mu ette
Ja püüavad mind ümbritseda sagedasti :
Siis astun Sinu pildi ette
Ma palvetama palavasti.
Su juures leian ikka rahu,
Mu kahtlus — meelekinnitust,
Siis unustan kõik — häid kui pahu . . .
Ja leian jälle vaigistust.
Siis lahkub südamest see hädaohtlik tali
Ja tema paika asub end'ne voorus,
Siis saan ma jälle aru, mis on nali,
Mis õnn, mis armastus ja noorus !

Ohver.

Las' mühavad muutlikud ilmad,
Las' põlevad pisarais silmad:
Siis, hing, ära muuda end!
Siis võtame, hing — minu vend,
Ja peidame kaebtuses tasa;
Ja mured ning kurbtused võtame kaasa.
Siis oleme vaiksed kui haud
Ning külmad ja haljad kui raud,
Et ilm meid ei tunneks ja naeraks.
Ei paku ta kätt — ei palu me ka, ta on
meile ainult ju vaevaks.
Siis võtame, hing — minu vend,
Ja võitluseks valmis seame end,
Koondame väe ja jõu
Ning kihvtiste nooltega täidame põu'd
Et saatus me jalgu ei rautaks,
Et ta oma vägevust kautaks
On meie Gloria siht.
Siis raiume vapralt, las' valutab piht,
Las' ojana voolab me vaenlase veri,
Las' purpuriks muudab end meri! . .
Siis peseme verrega end,
Siis oleme vabad, mu vend, —
Kuid vabadus muutub meil hauaks;
Kuid olgu, — siis teab kõik maailm,
Siis näeb ja tunneb kõik silm,

Et pole me tüütama tulnud me waenlasi
kauaks,
Et ära võitnud me saatust
Ja surmaga lõpetand naeruväärt vaatust ;
Verega ostetud priiuse and,
Näe, valguses helgib sääl ihaldud rand !

□ □ □

Vihm krabistab akende taga.

Vihm krabistab akende taga.
Tuul hulub ja vingub kui hull;
Ja mõted — nad koguvad mul —
Nii koormana rõhub see mõtete räga.
Väsinud olen ja puhata tahan;
Ei tahaks ju sallida elu, ei mõteid, ei
tuult . . .
Kui oleks need mõtedki värskemalt puult,
Kuid on nad nii kuivad ja tolmus kui hagan!
Kuivad ja rasked kui rauast!
Ja piinlikud mõted... nagu isegi tänane tuul,
Ei naerata sundlikult surutud huul,
Vaid õhkab tast külmalt kui hauast.
Ja tuba nii vaikne, nii vaga . . .
Kuid väljas ja südames äritav tusk.
Ja kahaneb mõteldes kristlase usk . . .
Vihm krabistab akende taga.

Tusk.

Ka silmad on kinni !
Ja jällegi lagunend mõtete käik.
Midagi lubab mull' millegi läik,
Kuid silmad on kinni !
Ahelaid ümber.
Tahaks ju midagi teha või nähagi ilmas —
Ei lubata, — peetakse teravalt silmas,
Ahelaid ümber.
Üksinda jälle.
Oli mull' silmapilk õnne ka antud,
Kuid nüüd on ta jälle mu'st eemale kantud.
Üksinda jälle.
Kõik on mul wõõras :
Kes armas mul olnud — ei usalda mind,
Wõõraks on jäänud ka kodumaa pind . . .
Kus olla !
Olla sääl, kus mind pole —
Ei taha ma ialgi määrata ise ;
Las' annab saatus määramise ;
Olen, kus olen !

Pime.

Pimedus laguneb ülevalt alla kui vari.
Jällegi pime ja nuker mu ümber kui öö.
Tuetan kätega väsinud pääd. Nagu hari
Kriimustab midagi südant, ja pingule
tõmmatud mõtetevöö
Kas homme on päikine*) väljas, või sa-
mati pime —
Ei kujuta ette ma seda — senini oli veel öö;
Senini kestis seesamane ilmatu töö;
Kui paistab mul' päike ehk homme —
on ime.

□□□

*) Päikine — omadusesõna.

Kui arvasin end suure olevat.

Ma istun kõrgel kaljurünkal
Ja tuetan rusikaga pääd.
Mu kõrval rohelised künkad,
Mu taga kõrged lumemäed.
Ma vahin mühavasse vette,
Mu aju suuri mõteid täis ;
Ja mõteldes toon kõiki oma ette,
Mis ükskord elus minust mööda käis.
Sääl on nii palju armsaid jooni,
Kuid rohkem raskeid muljesid,
Nii palju lõhkend lootussooni
Ja ärajooksnud õnne varjusid.
Kuid paistab mulle, nagu oleks
Liig väeti minu elukäik,
Nagu marusid ja torme oopis poleks
Ja iseloomu särand vähe läik.
Ja siiski istun oma troonil,
Väljapuhkand, suur, kuid kuri ;
Ma olen vägev, kuid mu kroonil
Pole paremat, kui koltund lehtest garnituri.
Tuul töötab looduses, kui tahaks
Ta ümber muuta, mis veel rahus on,
Ja ümber luua kõik mul sula vahaks,
Kuid ialgi ei paendu iseloom!
Mu ümber puhub nagu tahaks
Ta uude marusse weel viia mind,
Kui paneks tema pahaks

Et veidi puhkab minu rind.
Ta kutsub, lubab, räägib, kannab
Mu ümber kuivand lehtesid.
Kuid kes siis viimaks võitu annab
Ja pärja tarbeks ehtesid?
Ma vahin voogudesse kurjalt
Ja erapooletuna kuulun tuult.
Ja näen: ta kisub lehti puult,
Et allaveeretada kaljuturjalt.
Neid võtab vesi naeratades vastu
Ja kohiseb ning mühab pääle seda.
Mul on, kui hüüaks tema mulle: „astu!“
Nüüd ümbritsusse tahab keda?
„Mistarvis tahad sina pärgi,
Mistarvis inimesi orjata?
Ka pole vaja linnul kärgi,
Kui mett ei pruugi korjata.
Mis viib sind ilnamurdu jälle, —
Kas on ta andnud sulle midagi,
Kas lubab ta sull' rahuhälle? . . .
Ei anna tema pärjaks lehtigi!
Las' jäävad kõrval' ahned mõted! . . .
Ei too sull' elu au ja ei too õnneandeid:
Ta teab, kust võtab oma võted
Ja selleks köidavad sind vanded.
Mu juurde tule parem alla. . .
Ma annan sulle kuldse trooni,
Valitsuseks terve vetevalla
Ja pähe panen sulle pärli krooni.

Siis annan veel, kui tahad, sulle,
Kui tunned, et jäid siiski õnnest vaaseks,
Vaimustavaks armastuseks tule
Ja oma kena tütre naiseks.“
Nii laulsid n'ad . . .
Ma istun nii kui enne oma troonil . . .
Ja palju väetim ja ka mitte enam kuri:
Sest minu sees see mõte viimaks suri,
Et kallid ehted peavad olema mu kroonil.

□ □ □

Järv.

Tihti olen käinud vaatamas päält
Su lainete lõbusat mängu,
Ja kuulanud tuulehoo vägevat näält,
Mis puhus kõik kased sul längu.
Su lained kargasid, hüppasid lõbus
Ja tigelal kohinal rääkisid kased,
Ja tuul — see kiunus ja hulus veel õhus —
Su juures ei leidnud ta aset.
Sa olid liig väike, ei suutnud veel kaevata
Suuremaid laineid su pinnale tuul ;
Ka hakkasid vastu tal hõlpsasti, vaevata
Kased, — üks oksake puudus su noore-
mal puul.
Sa olid siis uhke, nii vägev ja võitmata ;
Ka mina end arvasin olevat tugev ja suur, —
Kuid aastad on läinud ja võimata
Muutuseid loonud meil' ajaloo tuur.
Sul pole neid kaskesid, laineid, ei vett,
Vaid paljaste kivide kahvatand riad ;
Ei korja su kallastelt lind enam mett —
Sääl tuhnivad aukusid siad.

— — — — —
Jällegi seisan su kaldal, . . mis ime !
Ütle, mis tabas nii kurjalt sind, järv ? . .
Mind rahustabsiiskisu vaade: niisamatipime
Kui minu, on sinugi eluloo piltide värv.
Nagu oleks sa kõigiga võõrsile kantud !

Nii näen ma praegu, just, võõrana sind .
Mulle on saatus küll teistlaadi antud, —
Mul jäeti, et oleksin, kodumaa pind.
Kuid võeti mult midagi, mis ei või anda
Mull' tagasi saatus ja võtta mult salalik kahu :
Ei jõua ma enam mu lootuseranda,
Ei tunne ma armastust, ega ka rahu . . .
Ja siiski püüan ma, usu, veel jõuga
Püsida olla, ja olla kui sina :
Pole ma algand — ja enese nõuga
Ei lõpeta ial. Küll puhkan ka mina !

□□□

Kui pühahommikutel kirikutes kellad löövad.

Kui pühahommikutel kirikutes kellad löövad,
Kui taevaserval tõuseb kuldne kuu,
Kui kirjud karjad heinamaadel söövad
Ja värskes lehes sale kasepuu ;
Kui sirelite lõhn on tunda aias
Ja kartlik jänes hüppab üle tüvide,
Kui Nelipühil värsked kased majas
Ja laine jookseb üle kivide ;
Kui hiilgvad Jõuluõhtul tähed
Ja läbi lumemaru paistab tume kuu :
Siis mõtetes sa taeva poole lähed,
Siis oled õnnelik, siis naeratab sul suu.
Kui kevadetel voolavad kõik ojad
Ja põllud, orud triiki täis on vett,
Kui kobrulehtedes end peitnud kanapojad
Ja korjab mesilane õie kurgust mett ;
Kui sügisetel möödalendand kurekarjad
Ja Eestis puhub tormituul,
Kui lõkendavad päevapaistel marjad
Ja lehed varisevad tammepuul ;
Kui Beethoveni Sonadi puhas kõla
End segab õrna videvikuga
Ja sõuades üks viitlik mõla
Veepeeglit äigab hõbe pritsmega :
Siis hiilgavad su ees kõik elutähed
Siis õitseb sinu elupuu,
Siis mõtetes sa taeva poole lähed,
Siis oled õnnelik, siis naeratab sul suu.

□ □ □

Halb tundemärk.

Kas ilm on mind tõesti nii muutnud,
Et enam ei tunne, mis armastus on . . .
Ja hingeakkordi — ma hoida ei suutnud —
Hiilis täis karmust see toon.
Oleks see nii, siis poleks see olu nii kole;
Kuid kõike ma näen ja tunnen ning tean.
Seepärast ma ohkades tunnistan, pean:
Mu hinge sees kahetsust pole.
Kas olen siis tõesti nii lõpmata paha, nii kuri,
Et minusse armsama vapustav surmgi
ei puudu;
Nagu oleksin naeratand siis läbi unenäo udu,
Ja naeratand, kui tema ohkades minu
ees suri.
Seepärast! Kes elua'al hää kord on olnud,
Uskuge, hädust on kautanud tema niipea,
Kui märgand, et ustavas süles ei puhkand
ta pea
Ja ilmas tal paigakest polnud.

Luikede ruttavad tiivad.

Luikede ruttavad tiivad
Mind eemale viivad,
Maale, kus puhkevad teemandiks pungad
ja võsuneb kullakas rohi,
Kus nutta ei tohi.
Sääl olla õnne täis salved,
Ei mässä sääl talved,
Vaid hingedes kostavad palved.
Rahu ning rõõmu näeb jänunev vaade
Ja ununeb aade.
Sinna täis lootusi tõttan,
Kuid muljesid kaasagi võtan . . .
Nüüd õnnemaal eluma asun,
Mind tervitab keerubimide pasun . . .
Siin tõesti on kenam, kui meie maal,
Ka kenam kui eedenis vanal a'al
Ja taevalik kõik sisseseade:
Kõikidel siin ümber peade
Loorberist pärjad ;
Lillede ehtedes härjad
Künnavad põldusid hõbedast sahaga ;
Ei käi ka ümber siin pahaga
Rahulik rahvas isekeskis ;
Kõrges veskis
Veskikivil
Jahvatud ivil
On omanik rahvas ;

Igaüks neist
Ärmastab teine-teist
Nagu venda,
Unustab enda ;
Valgetes riietes käivad nad laual ;
Apostli haul
On kullatud sammas,
Sääl palvetamas
Nad õhtutel käivad
Ja imesid näevad ;
Kõik on siin püha ja vaga
Nagu Jumala selja taga ;
Teda ka iga päev näevad.
Nii lendavad rahu sees
Nendel, kes taevastes,
Lõpmata päevad.
Kuid mulle nad päev-päevalt kurvemaks
jäevad.
Mu rasketest muljetest kortsunud hing,
Ei rõõmusta teda ka taevaring,
Sest taevaste jumalik sära
Ei kustuta muljesid ära.

□ □ □

Uni.

Lind kui kohendanud suled —
Tahab lennata ;
Kui näen vaksalites tuled —
Tahan rännata.
Tahan eemale siit minna,
Kus ei tunta mind,
Tahan otsekohe sinna,
Kus on vaba rind.
Tahaks võõrsi oma kaasa
Luuleid võtta ma,
Käia üle õitsva aasa
Oma luulega.
Tahan siia nutuorgu
Mured jätta kõik ;
Siin nad elagu või surgu,
Minule ükskõik.
Sääl ma tahaks puude vilus
Veidi puhata,
Ja et oleks hing nii puhas, ilus,
Nagu loodud ta.
Et veel unustaksin ära,
Mis maailmas on,
Et mu silmist kauks ta sära,
Kare elutoon.
Et veel näeksin võõral rinnal
Taevaringist und,
Unustaksin, et maa pinnal

Sajab külma lund.
Näeksin taevamaadel hingi
Valgis linades,
Koetud seest ja ümberringi
Taevasinadest;
Koetud sinadest ja kiirest,
Mis meid soendab ka,
Ja siis tõttab jälle kiirest
Teisi ilma ta . . .
Kuid me elu pole uni,
Vaid palja tõe keel . . .
Ehk kord unustame tunni
Raskel eluteel!

□□□

Rändaja.

Ütle mulle, kelle hoole
Alla võiksin heita pääd,
Kes mu ette taeva poole
Tõstaks palvetades käed?
Ütle, kelle rinna najal
Võiksin nutta ma,
Misukese ilma rajal
Rahus elada?
Ütle, kas on keegi ilmas,
Kes mind armastaks,
Kes, kui särab pisar ilmas,
Teda kuivataks?
Pole uhkeil ilma hingil
Mu pääle nägemist
Ja ka tuttavate ringil
M'uga tegemist.
Jgaühel olen võõras,
Kuigi tundud ma. . .
Nagu suures pidusaalis
Võõras kuulaja.

□ □ □

Keegi luuletaja ja tema hädaoht.

Kas arvate, et kirjanikul kerge saatus,
Et tema elu mängiv nagu naljamängu vaatus
Et ei ta tunne higitilke,
Näeb ainult õnne silmapilke,
Et kastab oma töösid vihmaveega
Ja sõidab eluteel kui lepsereega?
Kas arvate, et kirjanikul kõik on õnneks,
Mis aga enesele teenima ei paneks,
Et tema vaim võib kõike kätte saada —
Ei maksa asjagi just selleks taga a'ada,
Et tema ajus iga mõte pelgub :
Romaani lõpp ning ümbruskonna saatus
selgub.

Kord istus luuletaja puudevilus,
Ilm oli päikesepaistne, ilus,
Õhk lämmastav, liig kuumalt paistis päike
Ja loodus kuulutas, et varsti tuleb äike,
Puu najale ta tuetas oma pead
Ja mõtles siis: kus on need eluviad?
Kuid vigasid ei olnud, nähtavasti,
Päev paistis ainult ägedasti.
Ta salgud lendasid siis tuulehool, —
Kes teab, ehk liigutas neid mõttevool —
Ei, alati me luulesoon ei lõhke
Ja rõõmupuna kaunistas me põske:
Ta mõtles selle üle, mis on olnud
Ja mis võiks tulla veel, või polnud.

Ta vahib taeva poole: pilved taevast tormi-
jooksul võtavad.

Ta mõtted nendega kes teab kusmaale

Ta kõrval õitsvad kurelilled, [tõtvad;

Ta pää pääl jooksvad valged pilved.

Ta võtab silitada kurekella hääga,

Lill aga eitavalt tal' raputab siis pääga,

Ja räästad, värvud tõstvad hääle:

Ä' puutu, ära täida pääle!

Ta läheduses neitsi luges

Ta ligemale luuletaja puges

Ja hakkas imestlema neiu ilu:

Taevakarva kleit ja valged kingad, sukad

Ja paljad roosa küünarnukad;

Need ingli jalad olid risti seatud

Just nagu taevas kokkureatud.

Nüüd kirjanikul luulevõimgi ärkas,

Kuid, kahjuks, neiu teda märkas . . .

Ka neiu tõstis hirmuhääle:

Ä' puutu, ära täida pääle!

Ta hüppas kõrvale, ta järel kostis „oota!“

Kas võib siis luuletaja midagi veel loota?

Ta vahib taeva poole, pilved taevast tormi-

jooksul võtavad

Ta mõtted nendega kes teab kusmaale

Ta kõrval õitsvad kurelilled, [tõtvad,

Ta pää pääl jooksevad need hele valged

pilved.

□ □ □

Kuu ja politsei.

Kes lükkas taeva alla kuud,
Kes oli meil see vilund nupumees.
On, kes ta on! ma teada tahan muud,
Mis sõge võim on, ometi, kuu joonte sees,
Kui tema taeval ronib üles
Ja vahib süüta näuga alla nagu laps:
Siis näen ma sagedasti piigat poisi süles —
Nohisevad, suudeldaks,
Küll on imelik see asi —
Sest ise olen ma ju „comme-il faut'est“ üks
Mu meelest on see häbematus! tema
võimul igaüks
Langeb naeruväärt ekstasi.
Kuu paistel hüpan üle aia,
Et politseile ütelda ka seda. . .
Kuid tühi on ta elumaja
Ja paaris neiuga ka viimaks leian teda!

□□□

Üllatus.

Kas tead ka, Veera, kes ma olen,
Kas tead, et mängida ei taha ma,
Kui armastusest sinu vastu põlen,
Siis armastan ma naljata,
Kui armastama sind kord hakkand,
Siis nõuan seda sinult ka ;
Kui teisiti, siis — — — — —
Raske nuhtlus on siis sinu saatus
Ja teisest küljest saad siis tundma mind
Siis oleks kurb me mängu viimne vaatus
Ja põlgama ma hakkand sind.
Sa tead, su oma poole kaldub süü,
Sest esmalt oled sina minu pääle vaatnud,
Pea meeles kena „ange perdu“,
Et tagasi sind mõtetes on luuletaja taeva
saatnud.

□□□

Üks tähtis silmapilk.

Üks tähtis õnnis silmapilk!
Kui nägin sind, sa puhas hing,
Kui roosi õrnas lõhnaving
Ning taeva nektarist üks hõbe tilk.
Sa oled pruut, võib olla õnnelik,
Ei tea ma kahjuks mitte ütelda,
Ei tohi ka seeüle mõtelda,
Sest mulle oled sa ju ainult silmapilk,
Sa seisad kõrgel, — mina madalamal,
Ka mina saan kord kõrgel olema:
Su ees ei taha lamada,
Kui seista võin ka kindlalt oma jalal,
Kuid nüüd ma olen veel su jalus:
Sa vahid võõriti, ei taha tunda mind,
Siis unustan ehk ma ka sind
Ja teda sa, kes sult kord õnne palus.

□ □ □

Minu ees sa seisid tasa.

(Schukovskist)

Minu ees
Sa seisid tasa;
Su hale vaade
Tundmust täis . . . -
Mull' tuli meelde,
Mis juba möödas,
Ta oli viimne
Mul selles ilmas.
Sa läksid ära
Kui tasa ingel;
Su lihtne haud
Kui taevas vaikne . . .
Sääl on kõik
Meeldetuletused,
Sääl on kõik pühad
Taevamõtted!
Taevatähed,
Vaikne öö!

□□□

Madonna.

Ei või ennast hoida,
Sind puutuma pean!
Kui tahad — siis võida . . .
Liig hästi sind tean!
Sa kaitsed end vaprasti,
Kohkudki veel,
Kui suudleda hoogsasti
Sind püüab mu meel.
Kuid võitu ei taha sa
Selleks, mu laps,
Sa tahad, et võiduga
Sind suudeldaks'!
Sa tahad, et jõuga sind
Võidaksin ära,
Siis vaatab niiskelt mind
Su silmasära
Sa langed toolile siis
Kui murtud roos,
Mida hale viis
Tõi tuulehoos.
Mind suudlema palud
Sa nüüd juba ise,
Su huuled kutsuvad
Suudlemise . . .
Ma suudlen kas surnuks sind,
Su mustad silmad
Las, väriseb maadepind,

Las' mühavad ilmad!
Ma suudlen sind surnuks, laps,
Ja surnutest suudlen sind üles,
Et teaksid, kudas suudeldaks
Ja kantakse taevasse süles!

□ □ □

Leidus.

Pääle seda suudlemist, usu,
On armastus kadund kui küünla päält tuli . .
Kas võis see kogemata musu
Nii äkiste murda, mis äkiste tuli?!

□ □ □

Üks ainus.

Kui vaimustavad sinu vaated!
Sääl näen ma elutuld,
Sääl helgib vedel kuld,
Sääl on kõik ihaldused, aated!
Kui elusat ma näen sind titte,
Ka on sul armas vaim
Ja õrnem meel kui taim,
Kuid ma ei armasta sind mitte.

□ □ □

Ei või sind ial unustada.

Ei või sind ial unustada
Ja kuigi mind su mõte unustaks,
Ja kuigi meie teederada
Meid igaveseks lahutaks,
Üks hele kuju on sust minu meeles:
See õrnus vaates, kerge käik,
See puhas kõla sinu keeles,
See kurb kui sügav silmaläik.

□□□

Nemad.

(Miniatürdraama)

Hulk naisterahvaid, nendega Grete ja Herbert.

Grete: Sa oled see, kes armastada suudab,
Keda naisterahvas armastab,
Kes ennast ainult seekord muudab,
Kui asjaolud muudavad.

Herbert: Ei, mitte nii, kui sina ütled,
Armastada võin ma — aga keda?
Ei meeldi mulle ilmatütred
Ja ise ilm — ma vihkan teda.
Ma tunnen naist, kes
Ütleb mulle: „ära usu,
Ilm ei päästa sind su vaevast
Ja üks ainukene musu
Võib sul lukku panna taevast!
Ava truudust enesele ikka —
Kuule minu nõu —
Ja kui äraeland pika
Elu, avatud sull' taevaõu.“
Nii noomib ta mind armastades, —
Ei kannata neid nõusid minu pea.

— — — — —
Kuid, miks on kaetsus sinu vaates,
Mis ütled selle kohta, Gret?

Grete: Ei tea.

Herbert: Sa valetad ka nagu kõik siin ilmas;
Ä' kohku, räägi tõtt, . . ä' karda!

— — — — — (ei vasta)
 Ja tõesti, ka pole siis üht pisarat
 te silmas,
 Kui teisel' torganud t'e südamesse
 varda.
 Kuid nutate te ainult siis,
 Kui teie ohver peatab nuttu,
 Ja kuulete, et võõras viis
 Teil vastu kõlab pääle teie juttu
 Kas pole nii, et enesele teie
 Hääd ainult võite soovida,
 Kuid teistel' kaela loopida
 Te võite rahulikult köie —
 Eks ole nii: cum taces, clamas —
 Ei, ma ei armasta teid neidi!
 Kuid olge hääd, ja tunnistage te
 siinsamas,
 Et te mind ise armastate veidi!
 Et armastate te mind aimus?
 Kuid süda on teil külm kui kivi
 Ja egoistilises vaimus
 Ei leidu armastuse ivi.
 Nüüd, kui teid tundma sain ma
 viimaks,
 Et ainult kirjes sulate kui tina,
 Ei taha olla teile liimaks
 Te jälgil püügil enam mina.
 Nüüd seega muudab minu toon,
 Et tunnistan teil' uhkelt üles,

Et nimetatud naisterahvas püha on,
Et kannan tema sõnu hingesüles.
Ma armastan kui keegi ilmaringil
Seda naisterahvast — ei te teda
tunne, —

Armastust ma ainult talle kingin
Ja näen ma teda läbi une,
Ma tunnen teda palju talvi
Ja kokku saame unes ööl?
Ta istutas mull' mälestuseks palmi,
Mis temast kohiseb, kui olen tööl.
Ta annab mulle eluvahvust,
Puhast tundmust minu teele,
Aitab ülendada rahvust,
Templiks muuta emakeele.
Ja teie kõik ei kõlba talle
Mitte teenijatekski
Sest loodud olete te maale,
Kuid temast puhtamat ei ole taevaski.

Mõned Kas te nüüd kuulsite?

nendest: Selleks te tulite!

Nüüd meie põleme,
Enam ei tule me
Au talle andma,
Armastust kandma,
Hakkame kokku nüüd!
Vägevast' kõlab hüüd:
Tasuge, tasuge,
Ta ümber asuge!

Visake õhku
Nagu põhku —
Kadugu tema pilt!
Nõiutud ringil
Troonil, pingil,
Et ei lähe
Tema pähe
Mingi mõte —
Meie võte
Mitte mette,
Aga vette
Et ta kukuks.
Ikka tukuks
Oma troonil,
Et ta kroonil
Poleks pärgi!
Nende järgi
Jookseks, ihkaks,
Elu vihkaks!
Kukuks merde,
Oma verde
Upuks ära
Ilmasära!
Olgu pime,
Sinu ime
Seda kõiki
Ei enam võigi . . .
Tah'me meie
Ja ka teie.

Herbert: Las' ütlevad m'ust kas või jõe,
Las' põlgavad kõik!
Sellest mu viha ei põle —
Tõesti ükskõik!
Las' ütlevad kõik: küll on tema tark,
Või rumal kui me matsi võik
Ä'puutuge!.. tahmas kui tulehark...
Ükskõik!
Las ütlevad, olla ma ülisuur vaim
Ees kõikidel põiki!
Ei minusse puutu ei kaetsus, ei
kiitus, ei laim . . .
Ma põlgan neid kõiki!

□□□

Naisterahvas.

Naine ju oled sa!
Tahad ka hiilgada
Rahvaste seas.
Upsakas sinu meel,
Terav on sinu keel
Igaski eas.
Tunned ju ennast sa,
Meelt ei sa paranda —
Kangekael!
Tahad, et oleks käes
Sul labyrintides
Päästija pael.
Ja et sind palutaks,
Et sind siin armastaks
Igaüks ka!
Selleks ka lähemalt
Teed kõikse vähemalt
Sammusid sa.
Olgu meel kuigi kurb,
Pehme kui jüriurb
Sääl muudad end.
Oled sa looduses
Kui okas roosides:
Kõiki sa rusud.
Kui oled okastes —
Peidad end lehtedes,
Kes sind siis usub?!

Ronid kas seintele,
Kui saanud mehele
Nagu metskass ;
Oled veel tüdruk sa,
Tõmbad siis küüned ka
Peidule tasa.

Armastus valgub sult
Südamest kirglikult
Nendele kaasa.

Kes sind ei armasta,
Käima ei meelita
Üle aasa — — — —
— — — — — — — —

Vaiksed kui merehaud,
Külmad kui pärtlisa'ud
On sinu mõted ;
Ohtrad kui pisarad,
Ohtrad, kuid kidurad
On sinu võted.

Võitled sa iluga
Kõige maailmaga ;
Võidukaltki.

Mõistad sa nutta ka,
Kui sind ei kiideta
Nagu alati.

Pole sa inime'
Ega ka hiline
Looduse tood ;
Kuid elu ja õnnetust

Õnne ja armastust
Sa ainult lood
Rahvaste põlvele
Kui koduõllele
Oled sa humal,
Sinule siiski me
Kõik andeid pakume
Väikene jumal!

□□□

Kirikukellad.

Ju varisend koltund tammelehed,
Ju täidetud kõik küünid, rehed,
Ju seiswad paljad kased, pajud,
Ju mööda läind külmad porikuu sajud.
Veeloikusi klaasistanud toredasti kahu
Ja pudenend lehti kaunistand hall;
Ei lindu, ei pilvekest taeva all —
Kõik vaikne . . . püha rahu.
Unine päike
Kaugele astub teele;
Ka südames vaikne.
Hinge ning meele
Pääle mõjub kiriku kellade hüüd,
Olgu seegi rahvaste püüd —
Rutata kiriku teele!
Ei nõua kindlat usku selleks keegi,
Ei keegi taha rahvast sundida,
Sest mõted on ju vabad, ja pühakotta
astuda võib seegi,
Kes tuhat korda elus karjunud „o tallata!“
Ka pole vaja uskuda ja kuulda,
Mis õpetaja vaimustuses räägib või ilma
vaimuta;
Ei, mitte sellepärast kirikusse tulda,
Et ainult teda kuulata.
Seepärast minge kirikusse,
Et kirik pühakoda on,
Et tema sees, ning astudes ta sisse
Te meel ning korraks hingeelu puhtad on.

□ □ □

Unenägu.

Pimeduse eest taganend verine lääś
Ja mööda läind vapustav surmakära;
Maad suudleb kuu avatlev sära —
Kõik loomulik: meri ja maa
On vaiksed; eluta
Metsad ning murud . . .
Hirm, mispäraśt mu südant nii sagedaśt
surud
Kas segab sind, mu meel, see naabri
surnukeha?
Ei! Surnukehad on siin igapäev'ne vaade
Nagu oma kangast pääle päikeśt eha
Õrnalt heidab üle maade.
Ei surm, ei elu mind ei eruta,
Mind erutab mu unenägu:
Ma nägin Eesti kuku-kägu
Kodumetsaśt üle mere võõrśi lendavat,
Kuid teda mattis lainetesse meri.
Mu haavast voolab jälle veri,
Keev ja kirglik veri! . . .

Motto.

Rasketes tundides surutud süda
Peksab, et välja saaks.
Las' näitab tundmus taevarada:
Säält aidataks!

□□□

Tähed katavad taevast.

Tähed katavad taevast.
Ju lõppenud tänane töö . . .
Mitmed on lahkunud vaevast, —
Püha öö ! . . .

Surnuväljal.

Hunikus lamavad inime, loom
Ja vankrid ning püssid — kõik koormana
kehade pääl.
Karjuvad kaarnad ja mõnikord tunnistab
kähisev hääl,
Et mõne sees valusalt tuksub veel süda.
Küll oli verine tänane päev
Ja ohvrisid nõudis ta lõpmata palju
Kõik niisutand veri ja isegi sammaldand
kalju
Pääl nõrguvad pisarad verest.
Ju pime on õues ja kadunud kaarnad.
Sääl metsa pool tõuseb ja valgub kui
laine üks jälestav hüüd ;
Üks teine, see tõuseb mu tagant, vist
kaljult — mu kõrvades kõlab ta nüüd.
Kõik vaikib siis jälle . . . kolm tähte.
Kolm tähte nii hiilgavat, kiirgavat, valget;
Üks nendest, vägevam — surm, teine —
elu ja kolmas on lootus
Ja nende pääl näen ma üht hõbedast
paela, mu lootus,
Kui tore, — kuldtähtedega !
Pikuti, põigiti kiirgavad tähed,
Astuvad ritta, paigale jäävad, silmad mul
luevad sääl „Jumal.“

Mahedais hüüavad koorides hääled : „tark
sa või rumal,
Kuid ütle, kes on „Ta!“
Küll oli verine tänane päev
Ja ohvrisid nõudis ta lõpmata palju.
Kõik niisutand veri ja isegi sammaldand
kalju
Pääl nõrguvad pisarad verest.

□□□

Leidnud.

Miks hüppab nüüd süda
Mu sees?
Miks on siis nii kena
Mu ees
Kõik loodus?
Ilusam merevee
Sina,
Päikest näen jällegi
Mina
Taevastes:
Peab rahustust otsima
Alati
Säält, kuhu õnnetust
Valati —
Vaevastes.
Seepärast on helkimas
Ilm
Seepärast näeb palju
Mu silm,
Et kodus!
Sest oli ju ammu
Mu sees
Ja virvendas ikka mu ees
See lootus.

Sacrosanct!

Kena naisterahvas — kena asi,
Keda rikas mees
Peab klaaskapi sees,
Mida tema tarbeks teha lasi.
Et ei puutuks ta
Asja näpuga,
Kui käib vaatamas ta sära . . .
Miks ei puutu mees
Asja kapi sees? —
Et ei kaotaks asi väärtust ära!

□□□

Meeletuletus.

Ma nooruse õnnsat tuletasin meelde põlve,
Kus vabalt paisus unistustes rind,
Tähtedega kaetud taevavõlve
Ja tuult, mis uinutas unele mind.
Üks meeldetuletas on mulle õnnis nagu
pühakoda
Ei ole tema tähtis ega ilma tähtsuseta,
Ei ole tema pärast rahva jutuoda
Ilmasse pruukind tungida.
Ta on nii lihtne ja nii sisu poolest vaene,
Et poleks vaja teda ütelda:
See oli kevadisel ööl laine,
Mis tasa rääkis tähega.
— O, anna õnne! — oli laine palve.
„Sa oled õnnetu? . . . ma halastan su
pääle, vaene,
Mu uputan sind õnnesalve,
Kuid mind sa ära unusta, öö kevadise
vaikne laine.“

Alla ja ülesse.

Alla ja ülesse!
Jumala sülesse
Maapinnalt,
Vaevarinnalt,
Ihaldab hääbuda ununev vaim.
Kuid kahtleja aim
Teeb teistlaadi hüpe
Taevaasalt — ilmarüppe!

□□□

f

92029m

At 916
ois
1